

mtatkki

Hungarian Academy of Sciences
Centre for Social Sciences
Institute for Minority Studies

A PDF fájlok elektronikusan kereshetőek.

A dokumentum használatával elfogadom az
[Europeana felhasználói szabályzatát](#).

2. *Wogulische und ostjakische Melodien*... von A. KANNISTO und K. F. KARJALAINEN... Magyar Nyelvőr LXVI. (1937) október–december 8–10 f. 106–108. 1.

3. *A barokk zene* Új Idők XLIX (1943) 222–223. 1.

4. *Stílustörténet, mint tantárgy* Zene-pedagógia II. (1948) 6. sz. 81–83.

5. Az „Új Világ” zenei vitája. Szabolcsi B. hozzászólása. Új Világ 1948. jún. 18

Ezenkívül a C fejezetbe ugyan nem tartozik, de említhető KADOSA Pál: *A huszti kaland* c. vígopera librettója JÓKAI nyomán.

SONKOLY ISTVÁN

Révay Péter ajánló levele Gáspár vajda és népe számára 1608-ból

Az alábbiakban latin eredetiben és magyar fordításban közölt, „Gáspár vajda és az alatta vitézkedő cigányok” számára adott ajánlólevél, tudomásunk szerint az eddigi előkrült legrégebb ilyen nemű irat. Külön érdekessége, hogy részletesen és nagy rokonszenvvel szól a „szegény egyiptomi nemzet”-ről, mely „mitsem tudva a gazdagságról... csak egyik napról a másikra, egyik órától a másikra élve, ... méltó az irgalomra”.

Az ajánlólevél kibocsátója Révay Péter (1568–1622) turóci főispán, korának egyik legműveltebb protestáns főura volt. A strassburgi egyetemen tanult, s hazatérve, családja társadalmi helyzete, vagyona és tehetsége révén nagy politikai karriert futott. 30 éves korában, 1598-ban már Turóc megye főispánja, 1604-ben a királyi tanács tagja, s két hónappal az itt közölt irat kelte után, 1608. novemberében koronázott. A magyar koronáról írt, 1613-ban kiadott és több kiadást megért munkája (*De Sacra Corona regni Hungariae*) máig alapvető a XVII. századi magyar államjog megismerése szempontjából. (L. SZINNYEI: *Magyar írók* XI. 869–70; NAGY Iván: *Magyarország családai* IX. 713; *Magyar Életrajzi Lexikon* II. 511–12; SZILÁGYI Sándor: *Révay Péter és a Szent Korona*. Bp.)

A közölt irat egykorú másolatban maradt reánk a Szepes megyében birtokos Máriássy család levéltárában. (Jelzete: *Magyar Országos Levéltár, Máriássy cs. P-1194. Fasc. 2, Conv. 1600–1610; Fol. 77*. A latin szöveg magyar fordítását Dr. KENÉZ Győző készítette.)

Petrus de Reua, perpetuus comes comitatus Thurociensis, Sacrae Caesareae Regiaeque Majestatis consiliarius etc. Universis ac singulis, cujuscunque status, conditionis ac praesinentiae hominibus hasce nostras lecturis ac auditoris salutem ac quorum interest servitii commendationem. Cum volueres coeli suos habeant nidos, vulpes foveas, lupi latibula et animalia quaeque sua agnosant domicilia, misera saltem gens Aegyptiaca, quos vulgo Cyngaros vocant, nescitur pro certo,

quamvis vulgo feratur, an ov crudelis illius Pharaonis tirannidem, vel vero diis ita disponentibus, veteri suo instituto, in agris, campis, extra urbes, sub tentoriis saltem attritis, vitam acerbam agere consueverit, unaque senes, juvenes, pueri et infantes eiusdem gentis, imbres, frigora, aestusque intentissimos extra parietes sufferre didicerint, nullamque in terris habeant haereditatem, non urbes, arces, oppida, neque tecta optent regalia, sed incertis sedibus oberrantes, ignari divitiarum, atque inscii omnis ambitionis, in dies et horas sub dio duntaxat manuum labore victum et amictum quaerint. Quapropter hanc gentem misericordia dignam existimando, vestras ac vestrum singulos rogo, meisque committo, ut dum et quandocunque aliqua huius gentis Aegyptiaca caterva, praesertim vero praesentium exhibitor Casparus Vayda cum sibi subjectis et sub ductu suo militantibus Cyngaris, una cum liberis, familiis et bonis suis ad vestras terras, tenuta, dominia aut in dominium vestri pervenerit, libertatem isdem in suburbiis, pratis et terris vestris descendendi, tentoria figendi, artemque fabrilem probe exercendi facultatem concedere, eosque contra quosvis turbatores defendere velit, ac mei debeant. De caetero easdem dominationes vestras feliciter valere cupientes. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in arce Holych, 9. die Septembris, anno Domini 1608.

Petrus Reuay

Magyar fordítása:

Révay Péter, Turóc vármegye örökös főispánja, ő szent császári felsége tanácsosa stb., mindazoknak, akik e levelünket olvasni és hallani fogják, legyenek bármilyen állapotú és rangú emberek is, együttesen és külön-külön üdvözlötünket, és akiket megillet szolgálatunk ajánlását is. Az ég madarainak saját fészükük van, a rókáknak is saját vermük, a farkasoknak is búvóhelyük, és minden egyes állatfajta

jól tudja hol van otthona, csakis ama szegény egyiptomi nemzet, melyet köznyelven cigányságnak neveznek — nem lehet bizonyosan tudni azt, hogy miért, ámbár széltében-hosszában beszélnek róla — talán ama kegyetlen fáraó zsarnoksága miatt, avagy talán azért, mert az istenek így rendelték, ősi hagyománya szerint a szántóföldeken, a mezőkön, a városokon kívül, csakis rongyosra kopott sátrai alá húzódva éli mármegszokott keserves életét; és ugyanennek a nemzetségnek öregje fiatalja, gyereke és csecsemője ezzel együtt megtanulta azt is, hogy a házfalakon kívül viselje el a záporosót, a fagyos hideget és a rekkenő forróságot egyaránt, nemkülönben azt is, hogy ne legyen e földön semmiféle öröksége, ne kívánozzék városokba, várakba, mezővárosokba, ne húzódják királyi oltalom alá, hanem mindig bizonytalan településeiről ide-oda elbolyongva, mitsém tudva a gazdagságról, semmiféle célratörő igyekezetet nem is ismerve, csak egyik napról a másikra, egyik órától a másikra élve, csak úgy, az Isten szabad ege alatt keresse meg kétkezi munkájával élelmét s ruházatát. Ezért én,

ki úgy vélem, hogy ez a nemzetség méltó az irgalomra, kérek benneteket, s közületek kit-kit külön is, az enyéimnek pedig meghagyom, hogy ha bármikor ennek az egyiptomi nemzetségnek valamely csapata, de különösképpen e levél felmutatója, *Gáspár vajda* a neki alárendelt és az ő vezetése alatt vitézkedő [így] cigányokkal, ideértve gyerekeiket, családjukat s javaikat is, odaérkeznek földjeitekre, birtoktartozékaitokra, uradalmaitokba vagy uradalmatokba, szíveskedjete, az enyéim pedig legyenek kötelesek nekik az engedélyt megadni arra, hogy ők alsóvárosaitokban, rétjeiteken és földjeiteken letelepedhessenek, sátraikat fölverhessék, és kovácmesterségüket derekasan gyakorolhassák, és védelmezzétek meg őket mindazoktól, akik bántani akarnák őket. Egyebekben Uraságtoknak boldog, jó életet kívánok. Ezt a levelet elolvasása után vissza kell adni felmutatójának. Kelt Holics várában, szeptember havának 9. napján, az Úr 1608. esztendejében.

Közzéteszi: BENDA KÁLMÁN